

Τι σημαίνει για τη ζωή μας η πίστη σε Τριαδικό Θεό

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Σήμερα στην “Πεμπτουσία” έχουμε έναν ξεχωριστό λόγο να αγαλλώμεθα εν Κυρίω. Ο λόγος είναι η έναρξη της δημοσίευσης της Ομιλίας-ορόσημο του Σεβ. Μητροπολίτου Διοκλείας κ. Καλλίστου (Ware) κατά την αναγόρευσή του σε Επίτιμο Διδάκτορα του Τμήματος Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας του ΑΠΘ (Θεσσαλονίκη, 3 Ιουνίου 2015). Ευχαριστούμε από καρδιάς τον Σεβ. κ. Κάλλιστο και τον Πρόεδρο του Τμήματος Θεολογίας Καθ. Θεόδωρο Γιάγκου για την προσφορά του κειμένου και την παραχώρηση της άδειας δημοσίευσής του.

Το ανθρώπινο πρόσωπο ως εικόνα της Αγίας Τριάδος.

Από τον Ιερό Αυγουστίνο στον άγιο Γρηγόριο τον Παλαμά

Περί «Θεού δε όταν είπω», παρατηρεί ο άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος, «λέγω περί Πατρός και Υιού και Αγίου Πνεύματος»[1]. Για τον Χριστιανό, το δόγμα της Αγίας Τριάδος δεν είναι απλώς ένας πιθανός τρόπος για να σκεφθούμε τον Θεό, αλλά ο μόνος τρόπος. Ο Θεός δεν μπορεί να γνωσθεί κατά την αλήθεια και πραγματικότητα της υπάρξεώς Του παρά μόνον εν Πατρί, Υιώ και Πνεύματι. Καμία Χριστιανική εμπειρία δεν μπορεί να είναι αυθεντική, παρά μόνον εάν – ρητώς ή εμμέσως – είναι Τριαδική. Η Τριάς είναι η καρδιά της ζωής μας. Αυτό είναι – ή τουλάχιστον πρέπει να είναι – το διακριτικό σημείο των Χριστιανών ότι, αντίθετα με τους Εβραίους και του Μωαμεθανούς, οι Χριστιανοί δεν είναι απλώς μονοθεϊσταί, ούτε όμως πάλι πολυθεϊσταί. Στον Θεό βλέπουμε και απόλυτη ενότητα και γνήσια προσωπική διαφορετικότητα.

Πρακτικά όμως, ποια είναι η ενεργός διαφορά που συντελείται στη ζωή μας, όταν πιστεύουμε σε Τριαδικό Θεό; Σε ποιο βαθμό επηρεάζει τον καθένα μας προσωπικά; Μεταμορφώνει άραγε την όλη προσέγγισή μας στις οικογενειακές σχέσεις, στην κοινωνία, στην πολιτική; Νιώθω άραγε ότι η πίστη στην Αγία Τριάδα με αφορά άμεσα, ότι έχει άμεσες και ζωοποιούς συνέπειες στο τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνομαι τον εαυτό μου; Όταν ο άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος μιλά για την Αγία Τριάδα, εκφράζει όχι μόνο θάμβος και σεβασμό, αλλά και μίαν έννοιαν στενής

συναφείας και αγαπητικής οικειότητας: «φίλην Τριάδα» την αποκαλεί, ακόμη ζωηρότερα δε «εμήν Τριάδα»[2]. Η πίστη στην Αγία Τριάδα ήταν γι' αυτόν αναπόσπαστο μέρος της δικής του προσωπικής ζωής. Πώς μπορούμε εμείς σήμερα να φθάσουμε να νιώθουμε όπως εκείνος; Πώς μπορούμε ακόμη να μάθουμε να λέμε μαζί του, «Τριάς εμή;»

Κατ' αρχάς, πρέπει να υπογραμμισθεί ότι το δόγμα της Αγίας Τριάδος είναι ένα μυστήριο πέραν πάσης κατανοήσεως. Το δόγμα της Τριάδος δεν αποδεικνύεται δια συλλογισμών και λογικής επιχειρηματολογίας, διότι είναι κάτι *δεδομένο* εις ημάς διά της θείας αποκαλύψεως. Όπως λέγει ο Ρώσος Ορθόδοξος Θεολόγος Βλαδίμηρος Λόσκυ, «Το δόγμα της Τριάδος είναι σταυρός για τον ανθρώπινο τρόπο σκέψης»[3]. Αν θέλουμε να είμεθα αληθώς Τριαδικοί, η λογική και η διάνοιά μας πρέπει να σταυρωθούν (ωστόσο μια τέτοια σταύρωση σημαίνει ταυτοχρόνως και ανάστασιν). Η Τριάς δεν είναι μία αφηρημένη έννοια, ούτε κάποια υπόθεσις ή φιλοσοφική θεωρία, αλλά ο Ζωντανός Θεός τον Οποίον μπορούμε να πλησιάσωμεν μόνο διά της λατρείας και της εσωτερικής ησυχίας. «Η γαρ σιωπή τιμάσθω τα άρρητα ή ευσεβώς αριθμείσθω τα άγια», επιμένει ο Μέγας Βασίλειος[4]. Όταν θεολογούμε περί Τριάδος, ποτέ ας μην ξεχνούμε την ανάγκη της αποφαιτικής συστολής.

Ο άνθρωπος, είπαν, είναι ένα ζώο που δημιουργεί σημεία και σύμβολα. Η συμβολική σκέψη είναι θεμελιώδης για τον άνθρωπο και το γεγονός ότι σήμερα πάρα πολλοί άνθρωποι δεν νιώθουν πια τη δύναμη και την έλξη των συμβόλων έχει ασφαλώς οδηγήσει τη ζωή μας σε μία τραγική πτώχευση, σε μια μη αναγνωρισμένη ωστόσο φλογερή δίψα. Ένα σύμβολο ή μία εικόνα, είτε λεκτική είτε οπτική, συχνά εκφράζει την αλήθεια καλύτερα από ένα λογικό επιχείρημα, με τρόπο απλούστερο, πιο προσιτό και πιο πειστικό. Ίσως, λοιπόν, τα σύμβολα μπορούν να ζωντανέψουν για καθέναν από μας το δόγμα της Τριάδος. Αλλά, βεβαίως, κανένα σύμβολο, ούτε και όλα τα σύμβολα μαζί δεν μπορούν να εξηγήσουν πλήρως το Τριαδικό μυστήριο. Σε κάθε μας αναζήτηση αναφορικά με την φύση της Τριάδος, είμαστε σαν μικρά παιδιά που μαζεύουν κοχύλια στην ακτή ενός απέραντου ωκεανού.

Εις την παράδοσιν της Εκκλησίας τρία είναι τα κύρια είδη συμβόλων ή αναλογιών που έχουν εφαρμοσθεί στον Θεό ως Τριάδα. Το πρώτο βασίζεται στην αίσθηση της όρασης και κυρίως στην έννοια του Θεού ως φωτός (Αΐω. 1:5). Το δεύτερο απορρέει από τον ήχο, αφού ο Χριστός περιγράφεται ως Λόγος του Θεού (Ιω. 1:1). Το τρίτο είδος χρησιμοποιεί την επίγνωση του εαυτού μας ως ανθρωπίνων προσώπων, αφού έχουμε κτισθεί κατά τη θεία εικόνα και ομοίωση (Γέν. 1:26-27)• είμαστε ο καθένας ζώσα εικόνα του ζώντος Θεού.

[Συνεχίζεται]

[1] Λόγος 45:4 *Εις το άγιον Πάσχα* (PG 36: 628C).

[2] *Ποιήματα* 2:1:11 (PG 37: 1165A, 1313:A, 1434A).

[3] Βλαδ. Λόσκυ, *Η Μυστική Θεολογία της Ανατολικής Εκκλησίας*, Εκδόσεις Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη, 1973.

[4] Εις το Άγιον Πνεύμα, 18:44 (PG: 32 149A).